

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, менеджменту та
комерційної діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	ГЛЕВАЦЬКА Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Контактний телефон	+380508394535
E-mail:	nataglev@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки. Змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 2; годин – 60; зокрема: лекції – 16 годин; практичні заняття – 16 годин; самостійна робота – 28 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2024/2025
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю
Пререквізити	Потребує базових знань з таких галузей наук: гуманітарні науки; природничі науки; науки про людину; науки про суспільство

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» – набуття здобувачами знань, умінь та компетенцій, необхідних для виконання професійної діяльності відповідно до обраної спеціальності, з постійним дотриманням вимог безпеки. Дисципліна спрямована на використання останніх досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду в галузі безпеки а також на розвиток у здобувачів навичок збереження життя, здоров'я та працездатності як на особистому, так і на колективному рівні. Основна мета полягає у формуванні у здобувачів відповідальності за власну та колективну безпеку в різних повсякденних ситуаціях а також за надзвичайних обставин, зокрема й в умовах воєнного стану.

Завдання вивчення дисципліни:

Надання здобувачам знань про законодавчі, нормативно-правові, нормативно-технічні та санітарно-гігієнічні аспекти безпеки життєдіяльності.

Аналіз найбільш актуальних питань та завдань у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, включаючи пожежну безпеку, безпеку в умовах НС та військового стану.

Навчання здобувачів методам самозахисту від небезпечних факторів, способам збереження життя, здоров'я та працездатності в екстремальних умовах.

Засвоєння студентами методик оцінки ризиків, ідентифікації та класифікації потенційних небезпек, що впливають на життєдіяльність людини.

Навчання базовим прийомам долікарської допомоги та діям у випадку різноманітних травм та станів, що вимагають термінового втручання.

Освоєння процедур евакуації, використання засобів індивідуального та колективного захисту, розуміння порядку дій при різних видах НС.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності:

Програмні результати навчання:

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 16. Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних

ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Предмет, метод, принципи та завдання безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни. Поняття та ознаки безпеки життєдіяльності. Поняття небезпеки та її характеристика. Класифікація надзвичайних ситуацій. Джерела небезпеки та шкідливі фактори.	1	1	2
Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності. Конституційні засади безпеки життєдіяльності. Система національного законодавства з безпеки життєдіяльності. Міжнародне законодавство в галузі безпеки життєдіяльності	1	1	2
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ. Пожежі у природних екосистемах	1	1	2
Тема 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки.	2	2	2

Пожежна безпека. Хімічна безпека			
Тема 5. Пожежна безпека Пожежа. Система пожежної безпеки. Горіння. Пожежонебезпечність речовин. Способи і засоби гасіння пожеж. Попередження пожеж	1	1	2
Тема 6. Екологічна безпека Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. Характеристика техногенно-екологічної безпеки. Охорона навколишнього природного середовища. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами	1	1	2
Тема 7. Основні види національної безпеки життєдіяльності. Громадська безпека. Соціальна та демографічна безпека. Інформаційна безпека. Кібербезпека	2	2	2
Тема 8. Економічна безпека Сутність економічної безпеки. Система економічної безпеки. Загрози економічній безпеці та засоби їх подолання	1	1	2
Тема 9. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайних ситуаціях. Соціально-політичні конфлікти. Тероризм. Види тероризму. Вплив інформаційного чинника на безпеку суспільства. Маніпулювання людською свідомістю. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки	2	2	3
Тема 10. Воєнна безпека. Ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки для України. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування. Безпека населення на території збройного протистояння. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій. Вимоги екологічної безпеки щодо військових та оборонних об'єктів і військової діяльності	2	2	3
Тема 11. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій. Загальна оцінка та характеристика небезпек. Оцінка ризику небезпеки. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Управління ризиком	1	1	3
Тема 12. Управління силами та засобами ОГ під час надзвичайних ситуацій. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	1	1	3

техногенного та природного характеру. Основні заходи у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру 3. Сили та засоби захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру			
Усього	16	16	28

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: 2 семестр – залік.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі заліку – складає 50 балів; у формі екзамену – складає 30 балів.

Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку заліково-екзаменаційної сесії. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

**Відповідність шкали оцінювання ЄКТС
національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ**

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проєкт, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
А	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
В	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
С	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
Д	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
Е	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені **Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ** <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 28–35).

6. Рекомендована література

Базова

- Желібо Є. П., Зацарний В. В., Заверуха Н. М. Безпека життєдіяльності. К. :Каравела. 2023. 344 с.
- Пістун І. П., Кочубей В. І. Безпека життєдіяльності. К.: Університетська книга. 2023. 575 с.
- Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10901/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D0%96%D0%94%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%9F-1.pdf>.
- Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності. 2-ге видання. К. : Центр учбової літератури, 2020. 448 с.
- Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. А. Л. Клименко. Харків : Юрайт, 2019. 176 с.
- Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник. В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
- Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372. с.

Допоміжна

1. Глобальні енерго-еколого-кліматичні проблеми та невідкладність їх вирішення : підручник / П. М. Каніло, Н. В. Внукова, А. М. Туренко, А. В. Гриценко. Харків : ХНАДУ, 2020. 388 с.
2. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубенко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов та ін. – Київ : Ваіте, 2018. 265 с.
3. Gennadiy N. Sadicov, Petro G. Kyrienko, Sergii O. Lobov. Comprehensive content of safety of vital activity. September 2020. Environmental Safety and Natural Resources 35(3): 22–29. DOI:10.32347/2411-4049.2020.3.22-29.
4. Пархоменко-Куцевіл, О. (2023). Теоретичні засади формування та розвитку воєнної безпеки України. *Літопис Волині*, (28), 367–371. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.53>
5. Лаврьонов Р. П. Військова безпека: аналіз стану трансформації системи управління. *Київський часопис права*. 2022. № 4. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.23>.
6. Глевацька Н. М., Осін Р. А. Основні аспекти навчання з безпеки життєдіяльності студентів: теорія та практика. *«Наука і техніка сьогодні»* (Серія «Економіка»). № 2(30). 2024. С. 279–292.
7. Глевацька Н. М. Оптимізація управлінських підходів для впровадження та ефективності системи менеджменту безпеки дорожнього руху. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. [https://economics.kntu.kr.ua/archive/10\(43\)/43_Неватська.html](https://economics.kntu.kr.ua/archive/10(43)/43_Неватська.html).
8. Глевацька Н. М., Осін Р. А., Чигринова М. В. Роль безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у забезпеченні національної безпеки і стійкості держави під час війни. *«Наука і техніка сьогодні»*. 2024. № 11(39) 2024. С. 820–833.

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал. Офіційний веб-сайт URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт URL: <https://mon.gov.ua/ua>
3. Офіційний портал Верховної Ради України URL: <https://www.rada.gov.ua/>
4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво URL: <https://www.president.gov.ua/>
5. Сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
6. Українські підручники онлайн. URL: <http://pidruchniki.ws>
7. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uintai.kiev.ua>.
8. Encyclopaedia Britannica URL: <https://www.britannica.com>.
9. Human Development Reports URL: <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters/>.
10. Mission of the U. S. Department of Homeland Security URL: <https://www.dhs.gov/mission>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності.

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.